

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення методичної ради
університету
«15» лютого 2023 року,
протокол № 3

Перша проректорка, голова
методичної ради, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН
(підпис) (ініціали, прізвище)

«15» лютого 2023 року
м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ТЕОРІЯ АРГУМЕНТАЦІЇ»
для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні
здобувачів наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування
за денною, заочною формами навчання

м. Хмельницький
2023

РОЗРОБНИК:

Завідувач кафедри філософії,
соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
доктор філософських наук, професор
«10» січня 2023 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії,
соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«10» січня 2023 року, протокол № 6.

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор
«10» січня 2023 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
«10» січня 2023 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

			стор.	
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни			3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
	1.2.	Лекції	–	4
	1.3.	Семінарські заняття	–	5
	1.4.	Самостійна робота аспірантів	–	7
	1.5.	Індивідуальні завдання	–	7
	1.6.	Підсумковий контроль	–	8
2.	Схема нарахування балів		–	10
3.	Рекомендовані джерела		–	11
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	13

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	утому числі					Усього	утому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Тема 1. Предмет та завдання теорії аргументації	23	2	-	-	-	19	23	2	-	-	-	19
2.	Тема 2. Логічні основи аргументації	21	2	2	-	-	19	21	2	2	-	-	19
3.	Тема 3. Правила і помилки в процесі аргументації	23	2	2	-	-	19	23	2	2	-	-	19
4.	Тема 4. Природа і загальна структура аргументативного дискурсу	23	2	2	-	-	19	23	2	2	-	-	19
	Усього годин	90	8	6	-	-	76	90	8	6	-	-	76

1.2. Лекції

№ теми	Назва і план теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
1.	Предмет та завдання теорії аргументації.	2	2
1.1.	Предмет теорії аргументації.		
1.2.	Аргументація як галузь наукового знання, яка поєднує дослідження, аргументацію і переконання.		
1.3.	Проблема аргументації в пізнанні і спілкуванні.		
1.4.	Логіко-раціональна, предметна і риторична аргументація. Основні методи аргументації.		
1.5.	Діалог як основна форма аргументації.		
2.	Логічні основи аргументації	2	2
2.1.	Аргументація в традиційній логіці. Доведення: мета, види, структура.		
2.2.	Демонстрація (або форма доведення) і її види.		
2.3.	Спростування та його різновиди: спростування тези, спростування аргументів, спростування демонстрації.		
2.4.	Структура доведення і аргументації: порівняльний аналіз.		
3.	Правила та помилки в процесі аргументації	2	2
3.1.	Види прийомів в суперечці: логічні, соціально-психологічні, організаційно-процедурні.		
3.2.	Логічні помилки і хитрощі стосовно тези: невизначеність тези, підміна тези, втрата тези.		
3.3.	Логічні помилки по відношенню до аргументів: аргументи і виверти ad hominem.		
3.4.	Помилки в демонстрації: «порочне коло», «поспішне узагальнення», «від сказаного з умовою до сказаного безумовно», «передбачення підстави» та ін.		
3.5.	Способи морального тиску на опонентів і слухачів.		
4.	Природа та загальна структура аргументативного дискурсу	2	2
4.1.	Особливості аргументативного дискурсу.		
4.2.	Структурний аналіз аргументативного дискурсу.		
4.3.	Використання засобів оцінки і правил аргументативного дискурсу при написанні тексту.		
4.4.	Розробка аргументів.		
4.5.	Особливості написання дисертаційних робіт в плані аргументації.		
	Усього	8	8

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Предмет та завдання теорії аргументації

Питання для усного опитування та дискусії

1.1. Предмет теорії аргументації.

- 1.2. Проблема аргументації в пізнанні і спілкуванні.
- 1.3. Логіко-раціональна, предметна і риторична аргументація.
- 1.4. Діалог як основна форма аргументації.
- 1.5. Суперечка як форма діалогу: види суперечок, стратегія і тактика суперечки.
- 1.6. Дозволені і недозволені психологічні прийоми.

Аудиторна письмова робота.

Виконання тестових завдань та розв'язання логічних задач з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких будується засвоєння навчального матеріалу теми, є: мислення, логіка, теорія аргументації; форми аргументації, діалог, суперечка, психологічні прийоми.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми аспіранту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: предмету, функціям та значенню теорії аргументації; основним формам аргументації, ролі теорії аргументації у процесі підвищення культури мислення особистості.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Правила та помилки в процесі аргументації

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Класифікація помилок, що зустрічаються в аргументації.
- 2.2. Види прийомів в суперечці: логічні, соціально-психологічні, організаційно-процедурні.
- 2.3. Логічні помилки і хитрощі стосовно тези: невизначеність тези, підміна тези, втрата тези.
- 2.4. Логічні помилки по відношенню до аргументів: аргументи і виверти ad hominem.
- 2.5. Помилки в демонстрації: «порочне коло», «поспішне узагальнення», «від сказаного з умовою до сказаного безумовно», «передбачення підстави» та ін.
- 2.6. Аргумент до авторитету, аргумент до сили, до жалю, до незнання та ін.
- 2.7. Способи морального тиску на опонентів і слухачів.

Аудиторна письмова робота

Розв'язання аспірантами логічних задач з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: паралогізми, софізми та парадокси, види прийомів в суперечці, логічні, соціально-психологічні, організаційно-процедурні помилки, способи морального тиску на опонентів і слухачів, цінності і аргументація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми аспіранту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: класифікації помилок, що зустрічаються в аргументації; логічні помилки і хитрощі стосовно тези(невизначеність тези, підміна тези, втрата тези); логічні помилки по відношенню до аргументів (аргументи і виверти ad hominem, аргумент до авторитету, аргумент до сили, до жалю, до незнання та ін.); помилки в демонстрації («порочне коло», «поспішне узагальнення», «від сказаного з умовою до сказаного безумовно», «передбачення підстави» та ін.); роль моральної позиції в процесі аргументації.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Природа і загальна структура аргументативного дискурсу

- 2.1. Особливості аргументативного дискурсу.
- 2.2. Структурний аналіз аргументативного дискурсу.
- 2.3. Використання засобів оцінки і правил аргументативного дискурсу при написанні тексту.
- 2.4. Аналіз і оцінка прийнятності запропонованих аргументів.
- 2.5. Логічні вимоги до наукового тексту.
- 2.6. Особливості написання дисертаційних робіт в плані аргументації.

Аудиторна письмова робота

Розв'язання аспірантами логічних задач з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: аргументативний дискурс, науковий текст, компіляція і плагіат, дисертаційна робота.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми аспіранту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: аргументативний дискурс, текст, науковий текст; основні структурні компоненти наукового тексту (вступ, основний текст, висновок); вимоги до наукового тексту; особливості написання дисертаційних робіт в плані аргументації.

1.5. Самостійна робота

Тема 1. Предмет та завдання теорії аргументації

Завдання 1.

1. Охарактеризувати теорію аргументації як науку, яка поєднує дослідження, аргументацію і переконання.
2. Розкрити предмет, структуру та функції теорії аргументації.
3. Аргументувати специфіку логічного аналізу наукових текстів.
4. Показати роль цінностей в процесі аргументації.

Завдання 2.

Підготувати 5 тестових питань на тему «Предмет та завдання теорії аргументації».

Питання для самоконтролю

- Як можна визначити термін «аргументація»?
- Чому теорію аргументації називають методологією аргументованого переконання?
- Як співвідносяться «аргументація» і «обґрунтування»?
- Обґрунтуйте місце теорії аргументації в системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими науками.
- Охарактеризуйте сутність ціннісного підходу у теорії аргументації.
- Як формуються переконання?
- Яке співвідношення переконання і доказу?
- Яка структура аргументації?
- Як співвідносяться поняття «суперечка» і «аргументація»?
- Дайте визначення суперечки. Хто є її учасниками?
- Які види суперечок ви знаєте?

Тема 2. Логічні основи аргументації.

Завдання 1.

1. Що таке демонстративна і правдоподібна аргументації?
2. Охарактеризувати логічні основи аргументації в традиційній логіці.
3. Обґрунтувати вимоги щодо відношення до аргументів.
4. Обґрунтувати правила стосовно тези доведення.
5. Що таке пряме, непряме і розділове доведення?
6. Зробіть порівняльний аналіз структури доведення і аргументації.

Завдання 2.

Підготувати кросворд з 5 термінів на тему «Логічні основи аргументації».

Питання для самоконтролю

- Які види аргументів, правила оперування і помилки по відношенню до аргументів Ви знаєте?
- Як коректно використовувати аналогію в процесі аргументації?
- Яке застосування знаходять умовиводи за аналогією?
- В чому специфіка деструктивної і конструктивної критики?
- Вкажіть структуру аргументації і її склад?
- Що таке метод виключення і як він діє при доказі гіпотези?
- В чому відмінність прямого доведення від непрямого?
- Правила і помилки по відношенню до тези доведення?
- Види аргументів, правила оперування і помилки по відношенню до аргументів?

Тема 3. Правила і помилки в процесі аргументації

Завдання 1. Охарактеризувати сутність паралогізму, софізму, антиномії та логічних парадоксів.

- Які вимоги висовуються до раціонального діалогу?
- Що таке суперечка? Які види суперечок Ви знаєте?
- В чому різниця між суперечкою і полемікою?

Завдання 2.

Підготувати 5 тестових питань на тему «Правила і помилки в процесі аргументації».

Питання для самоконтролю

- Наведіть приклади допущених помилок стосовно тези в дискусії.
- Зробіть аналіз помилок щодо демонстрації в суперечці.
- Які помилки пов'язані з порушенням основних правил щодо тези?
- Які хитрощі пов'язані з правилами щодо тези?
- Які помилки пов'язані з порушеннями основних правил щодо аргументів?
- Які хитрощі пов'язані з правилами щодо аргументів?
- Чи може бути в аргументації і критиці одна й та сама теза? Якщо так, то за яких умов це може статися?
- Які види критики ви знаєте?

Тема 4. Природа та загальна структура аргументативного дискурсу

Завдання 1.

1. Охарактеризуйте особливості аргументативного дискурсу.
2. Розкрийте особливість контекстуальної аргументації.

3. Дати характеристику виду текстів.
4. Поясніть роль понять та категорій в науковому тексті.
5. Які вимоги висовуються до наукових текстів?

Завдання 2.

Підготувати практичні рекомендації по боротьбі з корупцією в суспільстві.

Питання для самоконтролю

- Що таке контекстуальна аргументація?
- Які види текстів Ви знаєте і чим вони відрізняються одне від одного?
- Які є аргументивні вимоги до наукових текстів?
- Охарактеризуйте особливості написання дисертаційних робіт в плані аргументації.

1.5.1. Вимоги до написання рефератів

Реферат, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності). У вступі розкривається місце обраної теми в курсі адміністративного права та нормативне забезпечення теми. В основній частині розкривається суть обраної теми та аналізуються існуючі проблеми. В кінці реферату підводяться короткі підсумки викладеного дослідження.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [4, с. 7].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – від 10 до 15 сторінок формату А4.

1.4.2. Темі рефератів

1. Природа і загальна структура аргументативного дискурсу.
2. Предмет теорії аргументації.
3. Аргументація як комунікативний процес.
4. Аргументація як галузь наукового знання, що поєднує дослідження, обґрунтування та переконання.
5. Раціональний характер аргументації.
6. Аргументація та цінності.
7. Класифікація способів аргументації.
8. Особливості аргументативного дискурсу.
9. Процес аргументації: середовище, види, максими, суб'єкти аргументації.
10. Пропонент, опонент і аудиторія як суб'єкти аргументаційного процесу.
11. Основні методи аргументації.
12. Структурний аналіз аргументативного дискурсу.
13. Діалог як основна форма аргументації.
14. Суперечка як форма діалогу: види суперечок, стратегія і тактика суперечки.
15. Психологія суперечки.
16. Дозволені і недозволені психологічні прийоми.
17. Логічні основи аргументації
18. Аргументація в традиційній логіці.
19. Демонстративна і правдоподібна аргументації.

20. Доведення: мета, види, структура.
21. Пряме, непряме і розділове доведення.
22. Класичне доведення від протилежного і його стратегія.
23. Правила стосовно тези доведення.
24. Вимоги щодо відношення до аргументів.
25. Демонстрація (або форма доведення) і її види.
26. Помилки в демонстраційному процесі.
27. Некоректні аргументи і способи їх критики.
28. Спростування та його різновиди: спростування тези, спростування аргументів, спростування демонстрації.
29. Критика, її мета і способи.
30. Структура доведення і аргументації: порівняльний аналіз.
31. Правила і помилки в процесі аргументації.
32. Класифікація помилок, що зустрічаються в аргументації.
33. Паралогізми, софізми та парадокси.
34. Види прийомів в суперечці: логічні, соціально-психологічні, організаційно-процедурні.
35. Логічні помилки і хитрощі стосовно тези: невизначеність тези, підміна тези, втрата тези.
36. Логічні помилки по відношенню до аргументів: аргументи і виверти ad hominem.
37. Аргумент до авторитету, аргумент до сили, до жалю, до незнання та ін.
38. Помилки в демонстрації: «порочне коло», «поспішне узагальнення», «від сказаного з умовою до сказаного безумовно», «передбачення підстави» та ін.
39. Способи морального тиску на опонентів і слухачів.
40. Роль моральної позиції в процесі аргументації.
41. Складання аргументативного тексту.
42. Поняття «текст».
43. Види текстів: усний та письмовий.
44. Характеристики тексту.
45. Тексти-констатації (опис і розповідь).
46. Використання засобів оцінки і правил аргументативного дискурсу при написанні тексту.
47. Формулювання кута зору.
48. Розробка аргументів.
49. Аналіз і оцінка прийнятності запропонованих аргументів (свідoctва, громадська думка, фактологічні судження, наукові істини, закони логіки тощо).
50. Особливості створення наукового тексту.
51. Основні структурні компоненти наукового тексту: вступ, основний текст, висновок.
52. Вимоги до наукового тексту.
53. Надмірний вплив попередньої дослідницької роботи на виклад матеріалу.
54. Компіляція і плагіат.
55. Вимоги до анотацій, рефератів, оглядів і рецензій.
56. Особливості написання дисертаційних робіт в плані аргументації.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Аналіз і оцінка прийнятності запропонованих аргументів (свідчення, громадська думка, фактологічні судження, наукові істини, закони логіки тощо).
2. Аргумент до авторитету, аргумент до сили, до жалю, до незнання та ін.
3. Аргументація в традиційній логіці.
4. Аргументація та цінності.
5. Аргументація як галузь наукового знання, що поєднує дослідження, обґрунтування та переконання.
6. Аргументація як комунікативний процес.
7. Види прийомів в суперечці: логічні, соціально-психологічні, організаційно-процедурні.
8. Використання засобів оцінки і правил аргументативного дискурсу при написанні тексту.
9. Вимоги до анотацій, рефератів, оглядів і рецензій.
10. Вимоги щодо відношення до аргументів.
11. Демонстративна і правдоподібна аргументації.
12. Демонстрація (або форма доведення) і її види.
13. Діалог як основна форма аргументації.
14. Доведення: мета, види, структура.
15. Дозволені і недозволені психологічні прийоми.
16. Класифікація помилок, що зустрічаються в аргументації.
17. Класифікація способів аргументації.
18. Класичне доведення від протилежного і його стратегія.
19. Компіляція і плагіат.
20. Критика, її мета і способи.
21. Логічні основи аргументації
22. Логічні помилки і хитрощі стосовно тези: невизначеність тези, підміна тези, втрата тези.
23. Логічні помилки по відношенню до аргументів: аргументи і виверти *ad hominem*.
24. Надмірний вплив попередньої дослідницької роботи на виклад матеріалу.
25. Некоректні аргументи і способи їх критики.
26. Основні методи аргументації.
27. Основні структурні компоненти наукового тексту: вступ, основний текст, висновок. Вимоги до наукового тексту.
28. Особливості аргументативного дискурсу.
29. Особливості написання дисертаційних робіт в плані аргументації.
30. Особливості створення наукового тексту.
31. Паралогізми, софізми та парадокси.
32. Помилки в демонстраційному процесі.
33. Помилки в демонстрації: «порочне коло», «поспішне узагальнення», «від сказаного з умовою до сказаного безумовно», «передбачення підстави» та ін.
34. Правила стосовно тези доведення.
35. Предмет теорії аргументації.
36. Природа і загальна структура аргументативного дискурсу.
37. Пропонент, опонент і аудиторія як суб'єкти аргументаційного процесу.
38. Процес аргументації: середовище, види, максими, суб'єкти аргументації.
39. Пряме, непряме і розділове доведення.

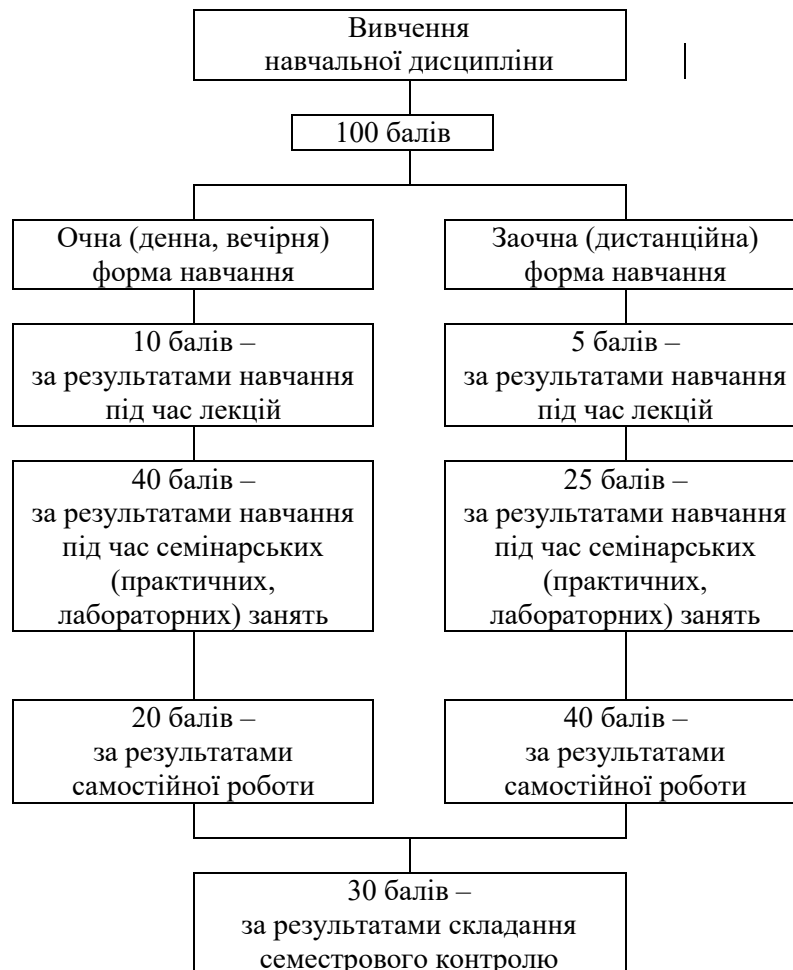
40. Психологія суперечки.
41. Раціональний характер аргументації.
42. Розробка аргументів.
43. Роль моральної позиції в процесі аргументації.
44. Способи морального тиску на опонентів і слухачів.
45. Спростування та його різновиди: спростування тези, спростування аргументів, спростування демонстрації.
46. Структура доведення і аргументації: порівняльний аналіз.
47. Суперечка як форма діалогу: види суперечок, стратегія і тактика суперечки.
48. Формулювання кута зору.

1.6.2. Приклад залікового білету

1. Аргументація в традиційній логіці.
2. Структура доведення і аргументації: порівняльний аналіз.
3. Структурний аналіз аргументативного дискурсу.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 4 лекційних занять.

Отже, аспірант може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій			
			1	2	3	4
1.	Денна	4	2,5	2,5	2,5	2,5
2.	Заочна	4	1,25	1,25	1,25	1,25

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 3 семінарських занять.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному аспіранту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань, наведено в таблиці:

№ з/п	З теми	Номер теми (ДФН / ЗФН)			Усього балів
		1	2	3	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	5 / 10	5 / 10	5 / 10	15 / 30
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	5 / 10			5 / 10
Усього балів					20 / 40

3. Рекомендовані джерела

Тема 1.

1. Виговський Л.А. Логіка: навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2012. 214 с.

2. Філософський енциклопедичний словник / ред. кол.: В.І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ: Довіра, 2002. 744 с.

3. Хоменко І.В. Еристика: підручник. Київ: Центр правової літератури, 2008. 280 с.

Тема 2.

1. Виговський Л.А. Логіка: навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2012. 214 с.

Тема 3.

1. Виговський Л.А. Логіка: навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2012. 214 с.

Тема 4.

1. Виговський Л.А. Логіка: навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2012. 214 с.

2. Комаха Л.Г. Логічні засади аргументації у філософському знанні: монографія. Київ: Центр навчальної літератури, 2015. 216 с.

3. Щербина О.Ю. Логіка та юридична аргументація: монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2013. 211 с.

4. Інформаційні ресурси

1. <http://pidruchniki.ws>
2. <http://dozkontrol.ucoz.ua>